

*Drie jonge Woudapen heerlijk in de ochtendzon
25 augustus 1985 | Paul Lodewijkx*

*Mannetje Woudaap in spagaat in het riet
25 augustus 1985 | Paul Lodewijkx*

*Mannetje Woudaap wandelt over plompebladen
25 augustus 1985 | Paul Lodewijkx*

De Woudaap

Ixobrychus minutus

Paul Keuning

De verkleinwoorden bij vogelnamen zijn uit de nieuwe vogelgids geschrapt, het is dus geen Woudaapje meer maar Woudaap (*Ixobrychus minutus*). Het Latijnse achtervoegsel *minutus* duidt er al op dat het om een kleine reigersoort gaat, zo'n 40 cm, de grootte van een Waterhoen. Deze onopvallende reiger is lastig voor de camera te krijgen, hij duikt meestal snel weg in het riet en het dichte struikgewas langs de oever. Sluipend en kruipend is hij dan gauw uit het zicht.

Misschien heb je hem in een flits weg zien vliegen, ergens in Zuid-Europa. Dan vraag je je vast en zeker af: "Was dit nu een Kwak of echt een Woudaap?" In vlucht zie je bij de Woudaap op de zwarte bovenzvleugel een grote beige vlek, terwijl de Kwak egaal grijze vleugels heeft. Zijn formaat en zijn gedrag – klimmend en klauterend door de begroeiing en af en toe wegduikend – geven al een aanwijzing. Het contrast tussen de zwarte rugveren en de leembruin gestreepte hals en buik is groter dan bij de Kwak, waarvan de rug grijsbruin is.

De soort staat in Nederland op de Rode Lijst als *Ernstig bedreigd*. Dat betekent dat er recentelijk minder dan 50 broedgevallen in ons land zijn vastgesteld. Opkomen voor de zwaksten, de minder bedeelden beschermen, dat ligt ons vogelaars wel. Maar wat is er aan de hand met de Woudaap? Nederland ligt aan de rand van zijn verspreidingsgebied. Toch broeden er elk jaar enkele tientallen broedparen op diverse plekken. De Woudaap houdt van de niet-aangeharkte, wat rommelige plekken, uiteraard dicht bij het water. Verder oud riet, struikgewas en opkomende, vochtminnende boompjes. Misschien is ons land, waar elke hectare in een bestemmingsplan is opgenomen, wel te netjes voor deze rat onder de vogels. En daar waar we de natuur haar gang laten gaan, vreten de Grauwe Ganzen het waterriet en de lisdodden bijna volledig weg. Dat geldt ook voor de Loosdrechtse, de Kortenhoefse en Ankeveense Plassen en omgeving.

Is ons klimaat misschien minder geschikt geworden? Klimaatverandering? Nee, daar kan het niet aan liggen. Het Zuid-Europese klimaat ligt hem goed, dus opwarming werkt in zijn voordeel. In de zuidelijke landen heeft deze reigersoort geen bedreigde status.

Waar heeft de Woudaap de afgelopen jaren zijn nesten gebouwd? Volgens de Vogelatlas van Nederland, een uitgave van Sovon, zijn er kleine concentraties in de doodlopende zijarmen van de Rijn in de buurt van Zevenaar en ook bij Zevenhuizen (ZH). In de Vechtplassen zijn broedgevallen van de Woudaap helaas verleden tijd. Dat is niet alleen de schuld van de Grauwe Gans, het is er gewoon te druk geworden.

Over de Woudaap in ons werkgebied valt verder weinig te zeggen, locaties worden niet aangegeven op waarneming.nl om te voorkomen dat er binnen de kortste keren tientallen fotografen om het nest heen staan. We gunnen deze kleine reiger de rust, waar hij zo op is gesteld. De tijd dat er in de maanden juni en juli 80 á 90 exemplaren gesignaleerd werden binnen ons werkgebied ligt vijftig jaar achter ons, zie 'Vogels tussen Vecht en Eem'.

Bronnen

- Hustings, F. & K. Koffijberg. Vogelatlas van Nederland. Uitgeverij Sovon.
- Jonkers, D.A. *et al.*, 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. VWG Het Gooi e.o., Hilversum

Vrouwtje Woudaap
25 augustus 1985 | Paul Lodewijkx

'Hommage' aan Paul Lodewijkx (1947-1988)

De Woudaap is als broedvogel helaas uitgestorven in ons werkgebied. Maar Paul Lodewijkx heeft in de jaren 80 van de vorige eeuw nog net op tijd in Ankeveen een serie fantastische foto's over deze intrigerende vogel gemaakt. Dankzij de hulp van Martin Stevens beschik ik over enkele van zijn gedigitaliseerde dia's die dit artikel illustreren.

Zie het als een eerbetoon aan de 35 jaar geleden verongelukte Paul Lodewijkx. In Het Vogeljaar [36(5):219-220] schreef ik in 1988 een necrologie over hem.

Rob G. Moolenbeek

Huiswaluw, 21 mei 2012 | Bert Roelofs